

Рисунок. 5. Приклад вхідного «образу» з $A=100$.

стережень, які мають достатньо змістовний вплив на визначення тенденції у динаміці показників. Вибір величини та аналіз отриманих для її різних значень результатів можуть бути проведені фінансовим експертом з урахуванням специфіки проблемної області.

Хотілося б також звернути увагу на відсутність підсумкової (цільової) оцінки за даними інформаційного «вікна», що формують вхідні сигнали ШНМ. Представляється доцільним враховувати час спостереження у послідовності вхідних даних. Дані, які спостерігаються на початку «вікна», менш інформативні порівняно з останніми спостереженнями. Це дозволяє використати цільову функцію за даними спостережень, наприклад, у вигляді

$$I(x) = \sum_{i=0}^{n-1} x_i / (n-i) \quad (7)$$

що дає змогу оцінити інформативність вхідних даних з урахуванням віддаленості результатів спостереження від моменту прийняття рішення на основі ШНМ.

Висновки

Таким чином, запропоновано методику попередньої обробки вхідних даних для підвищення інформативності образів нейронної мережі. Слід відзначити, що описані тут способи обробки вхідних даних не знижують якості стандартного методу «вікон», але допускають стискання інформації, що базується на застосуванні вхідних даних з заданою величиною впливу та використанні величини віддаленості часу спостереження від поточного моменту часу. Подібного роду стискання інформації є прикладом визначення найбільш значущих для прогнозу динаміки фінансових показників.

Список використаних джерел

1. Лутковский В.М. Нейронные сети. – Минск: БГУ, 2003. – 99 с.
2. Ежов А.А., Шумский С.А. Нейрокомпьютинг и его применение в экономике и бизнесе. – М: МИФИ, 1998. – 224 с.
3. Осовский С. Нейронные сети для обработки информации. – М: Финансы и статистика, 2002. – 344 с.
4. Швагер Д. Технический анализ. Полный курс. – М.: Alpina Publisher, 2001. – 768 с.

О.В. БЛИЗНЮК,
к.е.н., доцент, кафедра обліку, аудиту і статистики, УДУФМТ

Специфіка облікового забезпечення в прийнятті управлінських рішень на автотранспортному підприємстві

У статті розглянуто специфіку облікового забезпечення в прийнятті управлінських рішень на автотранспортних підприємствах. Бухгалтерський облік на автотранспортному підприємстві, відображаючи фінансово-господарську діяльність, наявність і рух транспортних засобів, що її забезпечують, процес надання автотранспортних послуг, створює власну інформаційну систему для забезпечення системи управління підприємства в цілому.

Ключові слова: управління підприємством, бухгалтерський облік, документування, інвентаризація, рахунки обліку.

В статье рассмотрена специфика учетного обеспечения в принятии управленческих решений на автотранспортных предприятиях. Бухгалтерский учет на автотранспортном предприятии, отражая финансово-хозяйственную деятельность, наличие и движение транспортных средств, которые ее обеспечивают, процесс предоставления автотранспортных услуг, создает собственную информационную систему для обеспечения системы управления предприятия в целом.

Ключевые слова: управление предприятием, бухгалтерский учет, документирование, инвентаризация, счета учета.

The article is about specifics of your support in making management decisions for trucking companies. Accounting for trucking companies, reflecting the financial and economic activity, presence and movement of vehicles, it shall ensure the provision of transport services, creates its own information system for management of the whole enterprise.

Keywords: *business management, accounting, documentation, inventory, accounts records.*

Постановка проблеми. Економічна ефективність діяльності автотранспортних підприємств, забезпечення високих темпів їх розвитку, підвищення конкурентоспроможності по наданню послуг значною мірою визначається ефективністю внутрішнього механізму обґрунтування та реалізації управлінських рішень. У комплексі проблем, пов'язаними із розробкою та реалізацією рішень, у ринкових умовах більшого значення набуває ефективність використання інформації обліку як джерела інформації для обґрунтування альтернативних рішень в умовах невизначеності.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Діяльність автотранспортних підприємств та облікове забезпечення управління ними зокрема вивчали такі автори, як М.Т. Білуха, Н.В. Гаврилова, Я.А. Гончарук, В.П. Завгородній, А.Я. Коваленко, В.Ф. Палій, В.І. Терлова та інші.

Мета статті. Завдання бухгалтерського обліку на автотранспортному підприємстві можна конкретизувати з урахуванням особливостей цієї галузі, а саме:

- підвищення економічної ефективності використання матеріально-технічної бази автотранспортних підприємств;
- поліпшення структури автотранспортного парку підприємства;
- забезпечення формування собівартості автотранспортних послуг та її врахування при визначенні фінансового результату;
- формування інформаційної бази управління автотранспортним підприємством як суб'єктом господарювання сфери послуг та автомобільним транспортом як галуззю народного господарства

Виклад основного матеріалу. Виконання бухгалтерським обліком на автотранспортному підприємстві вказаних вище завдань вимагає удосконалення системи управління діяльністю автотранспортних підприємств, зокрема через удосконалення організації і методики бухгалтерського обліку.

Основними напрямками обліково-інформаційного забезпечення управління розвитком автотранспортного підприємства є:

- відображення в бухгалтерському обліку надання різних видів транспортних послуг;
- диференціація ціноутворення на підставі оптимальної норми прибутку із врахуванням рівня собівартості послуг та регулювання цін за видами послуг;
- аналіз динаміки обсягу реалізованих послуг, витрати на забезпечення надання якісних послуг;

– виявлення резервів зниження собівартості послуг та застосування системи знижок;

– облікове відображення формування та використання основного та людського капіталу автотранспортного підприємства (первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку, форми фінансової, податкової та статистичної звітності) тощо.

Таким чином, при організації системи бухгалтерського обліку слід звернути увагу на:

- орієнтацію системи класифікації витрат автотранспортного підприємства на надання можливості визначення об'єктів витрат та їх величину за статтями калькуляції через підвищення рівня аналітичності облікової інформації;
- способи фіксації за господарською операцією даних про фактичний та нормативний рівень витрат для зменшення собівартості;
- розподіл витрат за видом економічних ресурсів тобто на трудові, матеріальні та інші ресурси, які в грошовому виразі набувають витрат на заробітну плату, нарахування на неї, матеріалів, сума амортизації тощо, які споживаються у процесі створення автотранспортної послуги.

Аналітика облікового забезпечення управління діяльністю та розвитком автотранспортного підприємства складається з таких основних складових:

- організація облікового відображення витрат виробництва, що формують собівартість автотранспортних послуг;
- правильної розробки облікової політики підприємства на формування даних бухгалтерського обліку та звітності;
- на основі показників обліку та звітності встановлення рівня забезпечення підприємства всіма видами ресурсів (матеріальними, трудовими, фінансовими);
- доцільності залучення позикових коштів для фінансування діяльності підприємства, в тому числі визначення можливості отримання бюджетного фінансування;
- аналізу динаміки показників фінансового стану, матеріально-технічного забезпечення, обсягів послуг підприємства тощо;
- аналіз наявності та відповідності технічного стану матеріально-технічній базі підприємства;
- аналіз оптимальності формування кадрового складу підприємства;
- аналіз забезпечення підприємства всіма видами ресурсів (матеріальними, трудовими, фінансовими) для цілей кількісного та якісного розширення діяльності підприємства;
- організація системи облікового забезпечення планування та прогнозування діяльності підприємства тощо;
- визначення можливих обсягів бюджетного фінансування діяльності підприємства;
- визначення інформаційного забезпечення прийняття рішення щодо реінвестування нерозподіленого прибутку у розвиток процесу надання послуг тощо.

Питання організації бухгалтерського обліку пов'язане зі здійсненням автотранспортними підприємствами своєї основної діяльності. Його доцільно розглядати в контексті упо-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця 1. Документи, якими оформлюються господарські операції автоперевізника

№з/п	Вид перевезень	Перелік основних документів та відображення їх в обліку
1	2	3
1	Регулярні пасажирські перевезення	Ліцензія (в обліку вказують номер ліцензії)
		Договір із органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування чи їхній дозвіл
		Паспорт маршруту
		Документ, що засвідчує використання автобуса на законних підставах
2	Спеціальні пасажирські перевезення	Ліцензія (в обліку вказують номер ліцензії)
		Договір із замовником транспортних послуг (в обліку вказано номер та дата угоди)
		Паспорт маршруту
3	Перевезення пасажирів легковими авто на замовлення	Ліцензія(в обліку вказують номер ліцензії)
		Договір із замовником послуги (в обліку вказано номер та дата угоди)
4	Перевезення пасажирів автобусами для власних потреб	Документ, що засвідчує використання автобуса на законних підставах
5	Вантажні перевезення на договірних умовах	Список пасажирів, яких перевозять, завірений підписом перевізника та печаткою
		Ліцензія(в обліку вказують номер ліцензії)
6	Вантажні перевезення для власних потреб	Документ, що засвідчує використання транспортного засобу на законних підставах

* Систематизовано на підставі даних [2].

рядкування порядку застосування елементів методу бухгалтерського обліку, серед яких особливо слід виділити документування та інвентаризацію; рахунки та подвійний запис [1].

У Законі України «Про автомобільний транспорт» наводиться перелік документів, необхідних автоперевізнику якими оформляються господарські операції (табл. 1).

У табл. 2 приведено перелік основних первинних документів, якими оформлюється здійснення господарських операцій підприємства з автотранспортних перевезень та використовуються в обліковому забезпеченні.

У межах виконання організаційно-контрольної функції бухгалтерського обліку при обліку витрат на надання автотранспортних послуг та калькулюванні її собівартості в первинних документах повинні знайти своє відображення такі показники:

– показники ліміту витрат на надання автотранспортних послуг і планових показників, відповідні фактичні показники, а також їх відхилення за статтями витрат та калькуляції від нормативних і планових показників;

– фактичні показники матеріальних витрат та їх відхилення від нормативних і планових показників;

– фактичні показники витрат на оплату праці та відрахувань на соціальні заходи, а також їх відхилення від нормативних і планових показників.

Основні завдання інвентаризації на автотранспортних підприємствах зводяться в більшості до:

– встановлення фактичної наявності основних засобів, нематеріальних активів, запасів в натурі, що створюють матеріально-технічну базу здійснення автотранспортної діяльності;

– визначення лишків або нестач матеріальних цінностей та коштів автотранспортного підприємства шляхом зіставлення фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку;

– виявлення знецінених товарно-матеріальних цінностей або тих, що втратили свою придатність;

– перевірка дотримання умов та порядку збереження товарно-матеріальних цінностей та об'єктів основних засобів для підвищення ефективності їх використання, а також правил утримання та експлуатації основних фондів;

Таблиця 2. Основні первинні документи для формування даних бухгалтерського обліку

№з/п	Вид перевезень	Основні первинні документи
1	2	3
1	Регулярні пасажирські перевезення	Подорожній лист
		Квитково-касовий лист
2	Спеціальні пасажирські перевезення	Подорожній лист
3	Перевезення пасажирів легковими авто на замовлення	Подорожній лист (якщо перевізник – юридична особа)
4	Перевезення на таксі	Подорожній лист (якщо перевізник – юридична особа)
5	Перевезення пасажирів автобусами для власних потреб	Подорожній лист
6	Вантажні перевезення на договірних умовах	Подорожній лист (якщо перевізник – юридична особа)
		Товарно-транспортна накладна або інший визначений законодавством документ на вантаж
7	Вантажні перевезення для власних потреб	Подорожній лист (якщо перевізник – юридична особа)
		Товарно-транспортна накладна або інший визначений законодавством документ на вантаж

– перевірка правильності застосування облікових оцінок зарахованих на баланс основних засобів та інших товарно–матеріальних цінностей тощо.

У ринкових умовах інформація, що формується в системі бухгалтерського обліку, формує масив інформації, що відіграє важливе значення не тільки для цілей управління витратами автотранспортного підприємства та результативністю його діяльності, але й показує стратегію діяльності підприємства в майбутньому. Так, інформація, що формується на рахунках 23 «Виробництво» та 91 «Загальновиробничі витрати», містить показники стратегічного значення для забезпечення розвитку діяльності автотранспортного підприємства.

Автотранспортна діяльність це комплекс робіт та послуг, пов'язаних з підготовкою, організацією та здійсненням автомобільних перевезень людей та вантажів, включаючи технічну експлуатацію автотранспортних засобів, транспортно–експедиційні роботи тощо [3, с. 17].

Тому з урахуванням практичних облікових потреб автотранспортні підприємства відображення витрат із надання транспортних послуг, на відкритих субрахунках першого рівня до рахунку 23 «Виробництво», які характеризують обсяги та структуру витрат на здійснення автотранспортним підприємством різних видів економічної діяльності:

- 231 «Автотранспортні перевезення»;
- 232 «Складське господарство»;
- 233 «Допоміжна діяльність у сфері автомобільного транспорту».

За даними субрахунками автотранспортне підприємство має відображати:

– на субрахунку 231 «Автотранспортні перевезення» за дебетом відображається прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати, понесені на здійснення автотранспортних перевезень; за кредитом – вартість фактичної виробничої собівартості наданих послуг автотранспортних перевезень у дебет рахунку 903 «Собівартість реалізованих послуг» з відкриттям і веденням субрахунку другого рівня «Собівартість наданих послуг автотранспортних перевезень»;

– на субрахунку 232 «Складське господарство» за дебетом відображається прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати, понесені на надання послуг складського господарства; за кредитом – вартість фактичної виробничої собівартості наданих послуг складського господарства (у дебет рахунку 903 «Собівартість реалізованих послуг» з відкриттям і веденням субрахунку другого рівня «Собівартість наданих послуг складського господарства»). Надання послуг складського господарства обумовлене потребами клієнтів автотранспортного підприємства тимчасово зберігати вантажі, що транспортується із забезпеченням відповідних умов та з урахуванням їхніх особливостей. При цьому аналітичні рахунки за субрахунком 232 «Складське господарство» доцільно вести, перш за все, у розрізі замовників автотранспортних послуг, що дозволить

здійснювати контроль за збереженням окремих замовлень та калькулювати собівартість відповідних послуг;

– на субрахунку 233 «Допоміжна діяльність у сфері транспорту» за дебетом відображається прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати, понесені на надання послуг та виконання робіт, що складають допоміжну діяльність у сфері автомобільного транспорту; за кредитом – вартість фактичної виробничої собівартості відповідних наданих послуг та виконаних робіт (у дебет рахунку 903 «Собівартість реалізованих послуг» з відкриттям і веденням субрахунку другого рівня «Собівартість наданих послуг та виконаних робіт, пов'язаних з допоміжною діяльністю»).

Висновки

Автотранспортні підприємства виконують головне завдання транспорту – здійснюють перевезення вантажів і пасажирів. Транспортні послуги (переміщення вантажів і пасажирів) виступають на ринку як товар в тому випадку, якщо вони (послуги) є об'єктом купівлі–продажу.

Специфіка автотранспортних послуг обумовлює особливості їх облікового відображення, що впливає на прийняття управлінських рішень на підприємстві: споживання транспортних послуг, забезпечуючи процеси постачання, виробництва та споживання товарів, спричиняє підвищення рівня виробничої собівартості цих товарів; момент надання транспортної послуги збігається з процесом її споживання; необхідність управління вартістю споживаних матеріальних і трудових ресурсів з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства; розширення міжнародних перевезень приводить до виникнення зовнішньоекономічних операцій.

Обґрунтовано, що документування технічної експлуатації автотранспортних засобів, а також процесу надання автотранспортних послуг потребує вдосконалення. Для належної організації документування витрат на автотранспортному підприємстві необхідно: визначити об'єкти бухгалтерського обліку; оцінити інформаційні запити користувачів облікової інформації; обґрунтувати систему показників, доцільних для включення до форм первинних документів, забезпечити контроль додержання встановленого порядку їх оформлення; розробити форми первинних документів, адаптовані до потреб управління витратами; розробити графік документообігу.

Під час побудови системи рахунків синтетичного та аналітичного обліку витрат вирізняти перевезення за такими ознаками: розділами та групами видів економічної діяльності (автотранспортні перевезення, складське господарство, допоміжна діяльність у сфері автомобільного транспорту); географічним регіоном автотранспортних перевезень (внутрішні та міжнародні); в) об'єктом перевезень (пасажирські та вантажні).

Список використаних джерел

1. Грицак Н.Ю. Методичні положення обліку витрат на технічну експлуатацію автотранспортного засобу // Вісник ЖДТУ. Вип. №2(56) 2011.

2. Захожай В.Б. Бухгалтерський облік у галузях економіки: [навч. посібник] / В.Б. Захожай, М.Ф. Базась, М.М. Матюха, В.М. Базась. – К.: МАУП, 2005. – 968 с.

3. Бычков В.П. Экономика автотранспортного предприятия: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 384 с.

4. «Бухгалтерський облік в галузі народного господарства

(2004)» Конспект лекцій // <http://readbookz.com/books/29.html>

5. Гнезділова О.М. Організація обліку використання транспортних засобів в агропромисловому комплексі // <http://www.nbuuv.gov.ua/>

6. Ягунов Ю. Облік транспортної роботи на прикладі вантажних перевезень в Україні / Ю. Ягунов // Бібліотека голоvbуха. Все про транспорт та перевезення. – 2009. – №5. – С. 85–90.

А.В. ЧЕРЕП,
д.е.н., професор, Запорізький національний університет,
В.О. ЛІГУЗОВА,
Запорізький національний університет

Інноваційні процеси як важливий чинник підвищення ефективності функціонування підприємства

Розглянуто сучасні тенденції інноваційної діяльності в Україні та на підприємстві ПАТ «Запоріжтрансформатор». Виявлено резерви підвищення ефективності інноваційних процесів на підприємстві ПАТ «Запоріжтрансформатор». Запропоновано рекомендації для прийняття необхідних рішень у даній сфері.

Ключові слова: інноваційні процеси, інноваційна продукція, витрати, ефективність.

Рассмотрены современные тенденции инновационной деятельности в Украине и на предприятии ПАО «Запорожтрансформатор». Определены резервы повышения эффективности инновационных процессов на предприятии ПАО «Запорожтрансформатор». Предложены рекомендации для принятия необходимых решений в данной сфере.

Ключевые слова: инновационные процессы, инновационная продукция, расходы, эффективность.

The modern trend of innovative activity in Ukraine and in the company of «Zaporozhtransformator» are considered. Identified reserves enhance innovation in the enterprise «Zaporozhtransformator.» Recommendations for making the necessary decisions in this area are proposed.

Keywords: innovation processes, innovative products, cost, effectiveness.

Постановка проблеми. На сучасному етапі економічного розвитку важливу роль відіграють інноваційні процеси як рушійна сила науково-технічного прогресу. Їхній вплив відображається на різних рівнях господарювання.

На макроекономічному рівні інновація є важливою складовою конкурентоспроможності продукту на світових ринках та забезпечує покращення добробуту населення, зростання загальної якості продукції.

Не менш важливим є вплив інноваційних процесів на мікрорівні. Він полягає у підвищенні якості продукції підприєм-

ства, зростанні конкурентоспроможності та попиту, що приводить до збільшення прибутку підприємства та зміцнення ринкових позицій.

Таким чином, інноваційні процеси на підприємстві здійснюють комплексний вплив на різні сфери життя. Саме тому важливо здійснити аналіз інноваційної діяльності України, регіону, підприємства, який дозволить виявити резерви підвищення ефективності інноваційних процесів та вжити рекомендації для прийняття необхідних рішень у даній сфері.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Протягом останнього часу інноваційні процеси є темою досліджень багатьох українських науковців. Однак комплексно не досліджуються сучасні тенденції інноваційних процесів в Україні, окремому регіоні та на конкретному підприємстві. Інноваційні процеси досліджуються у працях Т. Скрипка, Л. Мартюшевої, В. Калишенко, Н. Чухрай, О. Кантаєвої та ін.

Мета статті полягає у вивченні сучасних тенденцій інноваційної діяльності в Україні та ПАТ «Запоріжтрансформатор», виявленні резервів підвищення ефективності інноваційних процесів та виробленні рекомендацій для прийняття необхідних рішень у даній сфері.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до законодавства України інноваційна діяльність визначається як одна із форм інвестиційної діяльності, що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу [1]. Проаналізуємо інноваційну активність підприємств України у 2007–2010 роках (див. рис.).

Таку неоднозначну динаміку визначених показників можна пояснити впливом світових кризових явищ. Інноваційна діяльність є дуже ризиковою, тому інвестори у кризові для себе періоди прагнуть зменшити фінансування інноваційних проектів. У післякризовий період підприємства відновлюють фінансове забезпечення інноваційного розвитку, оскільки саме він є запорукою високої конкурентоспроможності продукції на ринку.